Forchem Lausunto

HE 48/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi (Jakeluvelvoite)

Forchem kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiantuntijakuulemisessa valiokunnassa tässä asiassa. Valiokunnan ja eduskunnan käsittelyssä oleva kokonaisuus liikenteen päästövähennyksiin ohjaavasta biopolttoaineiden käytön edistämisestä koskee erittäin suorasti myös Forchemia.

Yhtiömme on Raumalla sijaitseva mäntyöljytislaamo. Jatkojalostamme biokemian tuotteita havusellun sivuvirtana syntyvästä mäntyöljystä, joka on äärimmäisen rajallinen ja niukka raaka-aine niin globaalisti kuin kotimaisestikin. Tonnista sellua saadaan noin 30-40 kiloa mäntyöljyä. Yhtiö on alueellisesti merkittävä työllistäjä ja kemian- sekä vientiteollisuudelle tyypilliseen tapaan, välilliset työllistämisvaikutukset ovat äärimmäisen suuret. Myös selluteollisuuden sivuvirran suhteen lisäarvon tuotanto on merkittävä.

Mäntyöljy on äärimmäisen monimuotoinen raaka-aine, jota voidaan kärjistäen sanoen ohjata joko biokemian tai -energian tuotantoon. Mäntyöljyn tislauksessa syntyy useita jakeita, kuten rasvahappoja, hartseja, steroleita ja pikeä. Näitä jakeita voidaan käyttää niin liimoina, liuottimina, maalien lisäaineina, kylmänestoaineina, bitumin lisäaineena, funktionaalisissa elintarvikkeissa tai lääketeollisuudessa.

HE 48/2021 on osa EU:n uusiutuvan energian direktiivin, RED II, toimeenpanoa. Siinä direktiivi asettaa minimitasot biopolttoaineen jakeluvelvoitteelle tieliikenteen osalta, jotka jäsenvaltioiden tulee täyttää. Direktiivi sekä HE 48/2021 (5§) määrittävät myös nk. kehittyneiden biopolttoaineiden jakeluvelvoitteen, eli nk. lisävelvoitteen, joka tulee täyttää *"liitteen A osassa tarkoitetuista raaka-aineista tuotetuilla tai valmistetuilla biopolttoaineilla tai biokaasulla, taikka muuta kuin biologista alkuperää olevilla uusiutuvilla nestemäisillä ja kaasumaisilla liikenteen polttoaineilla (lisävelvoite)"*.

Lisäksi HE 48/2021 sisältää kohdan: *"Liitteen A osassa tarkoitetuista raaka-aineista tuotettujen tai valmistettujen biopolttoaineiden ja biokaasun osuus tulee olla kuitenkin vähintään (vähimmäisosuusvelvoite):"*

Liite A sisältää myös mäntyöljyn sekä mäntyöljypien kestävyyskriteerit täyttäviksi raaka-aineiksi. Tämän johdosta mäntyöljyn raaka-ainemarkkinahinta on noussut räjähdysmäisesti. Tämä vaikuttaa luonnollisesti kemianteollisuuden ostovoimahaasteisiin. Lisäksi mäntyöljyn rajallisuus asettaa merkittävät haasteet raaka-aineen riittävyydelle. Suomessa toimii jo tällä hetkellä kolme teollisen mittakaavaan toimijaa, jotka käyttävät mäntyöljyä, joko biodieselin tai biokemian tuotantoon. Lisäksi Kaakkois-Suomeen on nousemassa neljäs mäntyöljystislaaja. Suomi on tällä hetkellä jo merkittävä nettotuoja mäntyöljyn suhteen, koska kotimaista raaka-ainetta ei ole saatavilla merkittäviä määriä enempää. Globaalisti mäntyöljyn saatavuuskapasiteetti vuositasolla on vain 2 miljoonaa tonnia. Vertauskohtana teollisen mittakaavan biodiesellaitos toimii 500 000 – 1 000 000 tonnin kapasiteetilla. Hallituksen esitys on myös luonut erittäin tervetulleita ja kannustettavia keinoja raaka-ainepulan hillitsemiseksi. RFNBO polttoaineiden sisällyttäminen "Lisävelvoitteen" sisään on erittäin hyvä keino ohjata teollisuuden investointeja. Samoin biokaasun sisällyttäminen tuo tarvittua helpotusta ja edistää liikenteen energiamurrosta. Lisäksi Työ- ja elinkeinoministeriön ehdotus hakea kansallista poikkeusta käytettyjen paisto- sekä eläinrasvojen osalta tuo helpotusta mäntyöljyn raaka-ainemarkkinahintaan. Laajempi keinovalikoima tarkoittaa myös, etteivät polttoaineen kuluttajahinnat nouse kohtuuttomasti.

Forchem on panostanut merkittävästi T&K toimintaan ja on esimerkiksi yhdessä Hankkijan kanssa kehittänyt kanakarjan rehulisäaineen Progres®, jonka käyttö tekee antibioottien käytön tarpeettomaksi kanankasvatuksessa. Tuote voitti myös Kemianteollisuuden innovaatiopalkinnon 2018. Lisäksi Forchem suunnittelee uutta tehdasinvestointia Raumalle. Laitoksen avulla Forchem nousisi globaalisti erittäin merkittäväksi mäntyöljysterolin tuottajaksi.

Mäntyöljysterolia voidaan käyttää kolesterolia alentavana lisäaineena esimerkiksi levitteissä. Sterolit saadaan tislauksen sivujakeena syntyvästä piestä. Laitosinvestointi etenee tästä lainsäädännöstä riippumatta. Sterolituotannon sivujakeena saadaan mänty- ja kasviöljyn residuaalia, eli tähdettä. Tähdettä voitaisiin käyttää kemiallisesti sellaisenaan biodieselin tuotantoon. Tällä hetkellä Jakeluvelvoite ei kuitenkaan mahdollista tällaisten teollisuuden ja maatalouden sivuvirtojen maksimaalisen tehokasta hyödyntämistä. Jotta tällainen uusi raaka-aine voitaisiin lukea täyttävän kehittyneen biopolttoaineen kestävyysvaatimukset ja -kriteerit, tulee raaka-aineen hyväksyntää hakea Energiavirastolta. Tätä hyväksyntää voivat kuitenkin hakea ainoastaan Jakeluvelvoitteen tai Kestävyyslain mukaiset toiminnanharjoittajat. Tämä puolestaan tekee näistä jakelijoista ja tuottajista portinvartijoita uusien raaka-aineiden osalta. Ne myös asettavat raaka-aineiden tuottajat alisteiseen asemaan hinnoittelupoliittisesti, sillä hyväksynnän hakeminen raaka-aineelle on tehtävä jakelijoiden kautta. Suomessa on suuri määrä teollisuutta ja maataloutta, josta syntyviä sivuvirtoja voitaisiin hyödyntää bio- ja kiertotalouden periaatteet täyttäen. Samalla Suomi noudattaisi tehokkaammin EU:n Jätehierarkiaa ja myös jätteiden ja tähteiden lisäarvo ja ilmastohyöty saataisiin maksimoitua.

Edellä mainittua taustaa vasten haluaisimme nostaa esiin muutaman merkittävän seikan valiokunnan tietoisuuteen ja jatkoharkintaan.

- Esityksen tavoitteet ja keinot ovat pääosin hyvin valittuja
- Esitys tuo kaivattua helpotusta raaka-ainehinnoitteluun pitkällä tähtäimellä
- Toiminnanharjoittajan käsitettä tulisi laajentaa ja uudelleen harkita
    - Laajentamalla toiminnanharjoittajan käsitettä, maatalouden ja metsäteollisuuden sivuvirrat saataisiin nopeammin ja tehokkaammin käyttöön liikenteen biopolttoaineiksi kelpaavina raaka-aineina
    - Tällöin jakelijoiden raaka-ainevalikoima laajentuisi nopeammin ja kuluttajahintojen nousua voitaisiin ehkäistä

Lisätietoja:

Risto Näsi

CEO, Forchem

Risto.nasi@forchem.com